

ZIUA BIBLIOTECARULUI, PE NOU

Dacă e să tragi cu coada ochiului în Calendarul UNESCO, vei observa neapărat că fiecare meserie mai însemnată în activitatea umană își are o zi a sa. Astfel, ni se sugerează să marcăm, să sărbătorim, să cinstim pe reprezentanții celor mai diferite profesii, îndeletniciri, preocupări.

Discret, și totuși perseverent, în „lumea fericită a comunismului”, în URSS în primul rând, se prelua din „universul în putrefacție al capitalismului” ceea ce putea fi pe plac „poporului muncitor”, inclusiv sărbătorile profesionale. Nu e de mirare că aveam și în anii de comunism nu numai zile ale revoluției, victoriei, gloriei militare etc. asemenea, dar și zile ale medicului, aviatorului, ale agricultorilor și muncitorilor de diferite calificări. Nu exista însă și o Zi a bibliotecarului, care a fost desemnată abia în anii '90 ai secolului trecut. Nu știi pe cât era această sărbătoare un prilej ca liderii ce s-au perindat, ai Republicii Moldova, să-și amintească și de cei încadrați în instituțiile bibliotecare. Cert e că prima duminică din octombrie devenise o ocazie ca bibliotecarii înșiși să-și amintească de rostul muncii lor, inclusiv cu ochii cititorilor, care le aduceau câte o floare, le adresau câte o felicitare. Firi în genere cuminți, nepretențioase, bibliotecarii acceptaseră necondiționat această dată, mulțumindu-se cu puțina atenție pe care le-o acordau șefii, și, precum am spus – utilizatorii.

Din anii '90 ai sec. XX, când la noi, ca și în întreaga Europă Centrală și de Sud-Est, lucrurile au început a se umple de noi rosturi, a prins a căpăta alte conotații și Ziua bibliotecarului. Atunci, se pare, s-a observat mai clar un inconvenient al acestei sărbători: Ziua bibliotecarului „se suprapunea” Zilei învățătorului și, orice s-ar spune, cadrele didactice, tradițional, se bucurau de mai multă atenție din partea comunității, dar și din partea oficialităților. Pe la începutul noului secol și mileniu a luat naștere o mișcare – inițial, abia sesizabilă, pe urmă, tot mai insistentă – care viza stabilirea unei Zile a bibliotecarului, separată de cea a învățătorului. Unde mai pui că exista și exemplul sau modelul altor țări, din Europa de Vest, pînă în România, unde comunitatea bibliotecară este felicitată, sărbătorită, omagiată nu toamna, ci pe la mijlocul primăverii. Nu intenționez să fac o cronică amănunțită, exactă, a acestei inițiative „disidente”; totuși, nu pot să trec cu vederea – poate mai mult pentru niște ipotetici cronicari din viitor – că printre cei care au optat ca să fie schimbată Ziua bibliotecarului s-au aflat și lucrători, de diferit rang, din rețeaua Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Schimbările ce s-au produs la noi după 7 aprilie 2009 au creat premise propice pentru mai multe revizuri și modificări și iată că astfel s-a produs minunea: din acest an, 2010, sărbătorim Ziua bibliotecarului pe 23 aprilie.

Potrivit Calendarului UNESCO, 23 aprilie este Ziua Mondială a cărții și a drepturilor de autor – fiți de acord, este o dată ce privește la modul cel mai direct (și) pe lucrătorii bibliotecilor. În unele sfere intelectuale și cărturărești această zi este asociată cu memoria unor renumite personalități ale literaturii și culturii universale ca William Shakespeare sau Miguel de Cervantes – avem a face iarăși cu niște corelații vizînd în mare măsură și activitatea bibliotecarilor. După cum am mai menționat, în unele țări din Europa de Vest și din America, 23 aprilie este marcată ca Ziua bibliotecarului. Vom enumera aici și alte câteva sărbători situate în „vecinătatea calendaristică” a lui 23 aprilie, și acestea adiacente activității bibliotecare: Ziua Internațională a cărții pentru copii (2 aprilie), Ziua Mondială a proprietății intelectuale și Ziua Mondială a informării (26 aprilie), în fine – Ziua Internațională a libertății presei (3 mai). Un „anturaj calendaristic” cum nu se poate mai adecvat pentru a sărbători în amintita zi de aprilie Ziua bibliotecarului! Dacă ne mai amintim că astfel, „pe nou”, sărbătoarea bibliotecarilor se apropie și de sărbătorile Paștelui, că aprilie este la noi „timpul florilor”... nu cred să fie om care să nu aprobe marcarea „pe nou” a Zilei profesionale a bibliotecarului.

Esențial în această schimbare, credem noi, este „unicitatea profesională” pe care a căpătat-o Ziua bibliotecarului. De acum înainte, sărbătoarea profesională a bibliotecarilor nu mai este eclipsată de alte specialități, ceea ce va fi benefic pentru imaginea bibliotecii și a muncii de bibliotecar. Or, trebuie să recunoaștem, că și în acest început de secol XX și de mileniu III, eforturile instituțiilor bibliotecare, specificul muncii de bibliotecar necesită o cunoaștere mai bună, mai subtilă, de către beneficiari și, poate mai ales, de către forurile decidente. Pentru că, la drept vorbind, și la ora actuală, multă lume are o imagine vagă despre activitatea bibliotecarilor. Numeroși oameni la noi mai trăiesc cu impresia că bibliotecile, respectiv, bibliotecarii există pe această lume numai pentru a-i deservi, pentru a le pune la dispoziție – mereu, operativ, cu maximă precizie și dăruire – cartea sau altă sursă de informare, documentare, recreere etc. Din asemenea vizer munca bibliotecarului este percepută ca una mai mult mecanicistă, iar bibliotecarul – ca un specialist de calibrul mediu, încît mulți își închipuie că pot deveni oricînd bibliotecari, fără a mai face studii, fără a se iniția în tainele specialității alese, fără a face eforturi de perfecționare profesională... Dacă le spui oamenilor din această categorie că bibliotecile dintotdeauna au avut ca slujitori oameni instruiți, bine pregătiți din punct de vedere profesional și psihologic, ei îți vor replica rece: „Înainte erau mai puține biblioteci...” Dacă le amintești că bibliotecari au fost Bogdan Petriceicu Hasdeu, Mihai Eminescu, Nicolae

Iorga, Mircea Eliade, ei fac ochi mari... Sau, și mai rău, poate să te acuze că nu știi ori ai uitat fabula ceea cu găștile care au salvat de incendiu Roma antică... Dacă le mai spui că în ultimele decenii bibliotecile nu sînt numai săli de lectură, nu numai depozite ce împrumută cărți, reviste sau ziare, ei se miră ingenuu: „Dar ce mai pot fi, atunci, bibliotecile?!” Tocmai aici doream să ajungem: acum, bibliotecile au depășit cu mult limitele tradiționale, „clasice”, devenind, în bună parte, și săli de expoziții sau pentru concerte, și arene sau saloane de discuții (literare, dar și politice, în fond, cam pe orice temă), și locuri pentru cele mai surprinzătoare conferințe, întâlniri, dezbateri, competiții intelectuale... De aici și extinderea, pînă la margini greu de bănuțit, a atribuțiilor profesionale ale bibliotecarului. Munca de bibliotecar a devenit o școală continuă pentru cei care o practică, deoarece exigențele față de angajații bibliotecii – cu certitudine, mai mult decît la numeroase alte profesii – sînt în continuă schimbare, completare, creștere. Nu e împlător faptul că în prezent, mai mult decît două decenii în urmă, să zicem, a crescut numărul celor care nu rezistă în fața cerințelor crescînde față de munca de bibliotecar; ba nici la studiile de bibliotecar nu rezistă unii, dacă au făcut superficial un an-doi de facultate.

Cum orice schimbare implică și o modificare a relațiilor în societate, la modul ideal și schimbarea datei cînd se marchează Ziua bibliotecarului trebuie să atragă după sine o transformare a atitudinii față de munca prestată de cei sărbătorii, de acum înainte, pe nou. În vorbe, munca și personalitatea bibliotecarului sînt cotate ca ceva nobil, extrem de necesar, util...

Bine ar fi ca această percepere să se instaureze și în fapte. Or, activitatea bibliotecară, este cu adevărat una nobilă, extrem de necesară și utilă tuturor convivilor Cetății. Dacă nu mai mult, cu certitudine nu mai puțin decît meseria de medic, judecător, deputat sau profesor, ca să ne limităm la doar cîteva profesii sau forme de activitate umană. Nimeni mai mult decît bibliotecarul nu face eforturi pentru a promova printre oameni leacuri rare, după cum reiese și din această cugetare a lui Tudor Arghezi: „Cartea aduce nu doar leac la suflet, dar și vindecă de lene și lașitate.” Care medic ar putea pretinde că deține – și oferă pacienților săi – asemenea medicamente?!

Activitatea bibliotecarilor trebuie prețuită în mod special și pentru faptul că ei poartă o grijă deosebită de cei care citesc. Dar ce înseamnă a citi? A te informa numai? Doar a te relaxa? A învăța pentru a face o carieră în viață? Dar poate că toate la un loc, după cum ne sugera și marele Eminescu, îndemnîndu-ne: „Citește! Citește mereu și creierul tău va deveni un laborator de idei, din care vei întocmi înțeleșul și folosul vieții.” Care părinți nu și-ar dori ca urmașii lor să frecventeze bibliotecile, pentru a se căpătui cu laboratoare de idei grație cărora ar face față mai ușor provocărilor vieții? Dar care lideri de stat nu visează să aibă concetățeni cu o asemenea asumare a existenței de cetățean? S-ar putea însă ca unii, în urma gravei ticăloșiri, la noi, în ultimii ani, a vieții sociale, să fi căpătat alergie la tot ce ține de politică, activitate civică ș.a. asemenea. Și cu adevărat, pînă la urmă omul este o individualitate; oricît de fixat în viața comunității, tot una singur rămîne în cele mai multe situații de viață. Nici în asemenea caz însă, nu putem trece impasibili pe lîngă bibliotecă... pe lîngă cel mai bogat depozit, ba chiar – izvor de cărți și de tot ce derivă din acestea. Pentru că... „în restriște, singură cartea nu te-a părăsit și a rămas să te mîngîie”. Așa considera Tudor Arghezi. Așa cred mulți alți oameni de cultură sau pur și simplu de bună-credință. Așa credem și noi. Și gîndul ni se îndreaptă din nou spre bibliotecă și spre bibliotecari. Din acest an, bibliotecarii noștri, respectiv, bibliotecile de la noi, vor marca pe nou Ziua profesională. Deie Domnul ca această schimbare să fie de bun augur. Pentru lucrătorii bibliotecilor. Pentru utilizatorii lor. Pentru toți cei care, într-un fel sau altul, odată și odată, se gîndesc la oamenii care aduc cărțile. Adică, cunoștințele de carte. Utilul și plăcutul din ele. Este cel mai de preț dar pe care ni-l fac bibliotecile și pentru care ele nu cer nicio răsplată. Nu ne rămîne decît să ne gîndim noi la modalitatea optimă de a răsplăti bibliotecile și pe lucrătorii lor. Pînă în aprilie anul viitor mai e ceva timp...